

стання космосу, владний (адміністративний) вплив, міжнародні інституції, публічне управління, декларативний характер, механізм впливу.

Key words: International Space Law, outer space, Space States, International Relations, space security, globalization process, commercial use of space, power (administrative) influence, international institutions, public administration, declarative nature, mechanism of influence.

КОВАЛЬ ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальноправових та гуманітарних дисциплін
Івано-Франківського юридичного інституту,
кандидат політичних наук, доцент*

КИСЛЯК ЛЕСЯ НЕСТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри загальноправових та гуманітарних дисциплін
Івано-Франківського юридичного інституту,
кандидат філологічних наук*

ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ВИБІР УПЦ МП У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Агресивна війна Російської Федерації проти миролюбної України в глобалізованому світі, світі інтернету, соціальних мереж, сучасних технологій – виклик всім демократичним державам, всім демократичним цінностям, які сформовані після Другої світової війни.

Основними завданнями проведення так званої «спеціальної військової операції» було втілення наративу В. Путіна «демлітаризація» та «денацифікація» України, як засіб припинення геноциду населення ДНР та ЛНР. Президент РФ В. Путін, який перетворив Росію в тоталітарну державу одноособово прийняв рішення про її початок. Коріння цієї війни лежить значно глибше в історичному минулому. Ще напередодні 2000 р. після передачі влади президентом Б. Єльциним тодішньому прем'єру РФ В. Путіну демократизація країни поступово згорнулась. Колишній працівник КДБ-ФСБ В. Путін був прихильником ідеології та пропаганди спецслужб та відродження «Великої Росії» після розпаду Радянського Союзу, він починає втілювати проект «руського міра» уже з 2001 року, включивши в реалізацію його агента КДБ-ФСБ патріарха РПЦ Кирила (Гундяєва) та пропагандистську армію дезінформації та маніпуляцій.

Несподіваною, неприємною подією для «руського міра» було отримання Томосу від Вселенського патріарха Варфоломія і проголошення автокефалії Православної Церкви в Україні [1, с. 32].

Московський патріархат пішов в інформаційно-пропагандистську атаку, оголосивши «розкол в православ'ї», вдавався до різних акцій, які в кінцевому підсумку стали безпрецедентними. УПЦ МП всіма силами протидіяла об'єднавчому процесу, залишаючись вірною РПЦ. Парафії, які вели війни в ПЦУ зазнавали значного тиску зі сторони ієрархів УПЦ МП, проходили судові процеси та інші процедури.

Із початком військової агресії Кремля 24 лютого 2022 р. ситуація істотно змінилася для УПЦ МП. Очільник Московського патріархату офіційно підтримав агресію В. Путіна в Україну, чим викликав неоднозначну реакцію в середовищі прихильників РПЦ у світі. Предстоятель УПЦ МП Онуфрій у своїй заяві від 10 березня 2022 року наголосив, що сьогодні Україна переживає час складних випробувань, спричинених нападом на нашу країну військ Російської Федерації і закликав президента РФ В. Путіна припинити бойові дії в Україні [2].

Багатьох віруючих та священників УПЦ МП шокувала підтримка агресії РФ патріархом Кирилом, адже цей акт підтверджував думку, що очільник РПЦ залишився патріархом тільки Росії, але ніяк ще й України. Багато священників в Україні перестали поминати патріарха на богослужіннях, що є проявом непокори у православному світі. За даними УПЦ та BBC News Україна станом на 16 березня 2022 р. такі рішення ухвалили 16 єпархіальних рад. Деякі західні єпархії вирішили не тільки не згадувати патріарха Кирила у богослужіннях, але й скликати Собор та вийти з РПЦ [3].

Таким чином, 300 священників УПЦ МП вимагають влаштувати Міжнародний церковний трибунал для патріарха РПЦ Кирила, який підтримує війну Росії проти України [4].

Священний Синод УПЦ МП озвучив свою позицію 12 травня 2022 р. відносно ставлення до війни та стан справ у церкві. Якщо у вступній та завершальній частині заяви Священного Синоду простежується засудження війни, зокрема йдеться проте, що УПЦ МП одразу засудила військову агресію Російської Федерації проти України й наполегливо наголосила, що війна – це великий гріх, то в середині тексту заяви застосовані інформаційні технології «м'якої сили». Синод, а це не один ієрарх, це офіційна позиція, назвали однією із причин військового вторгнення в нашу країну «релігійну політику Петра Порошенка» та «руйнівну ідеологію так званої Православної церкви України [5].

Саме уже визначення ПЦУ у формі «так званої» є далеко не коректним, адже ПЦУ отримала Томос від Вселенського патріарха, і визнана уже чотирма православними церквами. І в додаток, не можна звинувачувати ПЦУ в руйнівній ідеології, тому що це звинувачення адептів цієї церкви. Пропагандистським меседжем УПЦ МП є твердження про заборону або обмеження діяльності релігійних громад, звинувачення в бездіяльності державних органів. Зокрема, в Заяві, зазначено, що злочинні дії, направлені проти Української православної церкви, мають ознаки підривної та диверсійної діяльності і є також наслідком бездіяльності Державної служби України з етнополітики та свободи совісті [5].

Маніпулятивним є механізм вирішення цих проблем – звернення до президента В. Зеленського з проханням зупинити релігійну ворожнечу в українському суспільстві та вжити необхідних заходів проти беззаконних дій щодо УПЦ [5].

Можна погодитись із думкою релігієзнавця Ю. Чорноморця, що на 78 день війни представники Московського патріархату так нічого не сказали, що вони проти того, щоб Путін їх йшов захищати, а навпаки підтримали цей путінський міф, що він іде тут воювати за якесь московське православ'я. Тож, якщо у них московське православ'я, за яке воює Путін, будь ласка, нехай виїжджають у Московію, вони вільні люди [6].

Цілком істинною є думка науковця П. Кралюка, що Синод УПЦ МП чітко показав, що ця конфесія, попри заяву про засудження агресії проти України, була і лишається частиною РПЦ і що реально вона не збирається засуджувати ні головного винуватця війни Росії проти України – В. Путіна, ні його соратника патріарха Кирила [7].

У цілому доля УПЦ МП залежатиме від волі та бажання вірян церкви. У цьому контексті значний вплив будуть відігравати настрої в зрілому українському громадянському суспільстві, антиросійські прояви на агресію, адже за РПЦ міцно тримається тільки єпископат та ієрархи УПЦ МП, які і ведуть пропагандистську роботу серед своїх вірян. Кількість їх незначна, але впливова. Саме вони успішно здійснюють пропагандистські технології «м'якої сили», залишаючись у сфері впливу «руського міра» далекого від справжнього, чесного релігійно-церковного життя.

Наша перемога над російським агресором призведе до загибелі «руського міра» і зміни церковно-релігійної складової нашого суспільства.

Дерусифікація та українізація нашого громадянського суспільства – це шлях євроінтеграції України. Набуття в близькому майбутньому статусу кандидата в члени Європейського Союзу зведе нанівець «гібридну війну» Кремля, а мужність і героїзм ЗСУ, єдність та консолідація усього українського народу засвідчили про формування української політичної нації, яка здатна подолати всі виклики та наслідки війни, захистити європейські демократичні цінності.

Злочини, які вчинила російська армія в Бучі, Ірпені, Маріуполі та інших містах та селах України, не відкрили очі ієрархам УПЦ МП, вони лицемірно перенесли вину на екс-президента П. Порошенка і ПЦУ. За словами релігієзнавця Ю. Чорноморця, цей Синод і єпископат УПЦ МП – ганьба всього християнського світу. Ні в одній країні у ситуації війни ні один православний Синод не прийняв би таких рішень – скрізь би знайшлася християнська совість і національна свідомість [8].

Свідоме і зріле українське громадянське суспільство чітко визначить місце прислужникам Кремля, визначить де є Божя істина, а де зрада християнських цінностей. Для УПЦ МП настав екзистенційний вибір – як визначиться її майбутнє існування. Післявоєнна суспільна ситуація у нашій державі буде надзвичайно напруженою. Сепаратизм та колабораціонізм будуть жорстко засуджуватись, ніякі маніпуляції

і політичні технології вже не пройдуть, і це потрібно усвідомити уже зараз священнослужителям УПЦ МП.

Список використаних джерел:

1. Коваль І. В., Кисляк Л. Н. Отримання Томосу на автокефалію православної церкви як вагомий аспект зміцнення соборності та незалежності Української держави. *Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник»*. К. : ВІР УАН, 2019. Випуск 141 (№ 2) Ч. 3. Політичні науки. С. 28–33.
2. Заява Української Православної церкви від 10 березня 2022 р. *Українська Православна Церква*: веб-сайт. 10 березня 2022. URL: <https://news.church.ua/2022/03/10/zayava-ukrajinskoji-pravoslavnoji-cerkvi-vid-10-bereznia-2022-roku/> (дата звернення: 20.05.2022).
3. Червоненко Віталій радіо НВ. Бунт проти Кирила. Чи може УПЦ через війну розірвати з Російським патріархатом. *BBC News Україна*. 16 березня 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60749034> (дата звернення: 21.05.2022).
4. Священники УПЦ МП вимагають для патріарха Кирила церковного трибуналу. *ВОЛИНСЬКІ НОВИНИ*. 12 квітня 2022. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/sviashchennyky-upts-mp-vumahaiut-dlia-patriarkha-kyryla-tserkovnoho-trybunalu/> (дата звернення: 22.05.2022).
5. Заява Священного Синоду Української Православної Церкви від 12 травня 2022 року. *Українська Православна Церква*: веб-сайт. 12 травня. URL: <https://news.church.ua/2022/05/12/zayava-svyashhennogo-sinodu-ukrajinskoji-pravoslavnoji-cerkvi-vid-12-travnya-2022-roku/> (дата звернення: 22.05.2022).
6. Чорноморець Юрій. «Руський мір» – це ересь: релігієзнавець про засідання Синоду УПЦ МП. *Українське радіо*. 15 травня 2022. URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=98751> (дата звернення: 23.05.2022).
7. Кралюк Петро. «Історичне» засідання синоду УПЦ: Московський патріархат в Україні йде у фарватері «руського мира». 13 травня 2022. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/zayava-synod-upts-russkyuytug/31848560.html> (дата звернення: 22.05.2022).
8. Чорноморець Юрій. Відверті зрадники, що прикриваються назвою «УПЦ». *Релігійно-інформаційна служба України*. 13 травня 2022. URL: https://risu.ua/vidverti-zradniki-shcho-prikryvayutsya-nazvoyu-upc---yurij-chornomorec-pro-sinod-upc-mp_n129178 (дата звернення: 23.05.2022).

Ключові слова: церква, православ'я, патріархат, ієрархи, громадянське суспільство, «руський мір», гібридна війна, військова агресія.

Key words: church, orthodoxy, patriarchate, hierarchs, civil society, «russian peace», hybrid war, military aggression.